

11. Мей Р. Искусство психологического консультирования : пер. С англ. / Р. Мей. П. Класс, 1994. 144 с.

Креховець Ю. В.
магістрантка групи мСП-17
факультету педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка

Олійник Г. М., к. п. н., доцент кафедри
соціальної роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасної цивілізації, в зв'язку з кризою духовності, розвитком технократичного мислення виявляється дуже важливим зосередити увагу на проблемах розвитку творчих здібностей. Адже наше суспільство потребує гармонійно розвинутих, творчо мислячих особистостей.

Саме завдяки соціокультурній діяльності, яка є основоположною в культурному підґрунті та виступає у філософії окремою суспільною сферою, доведено, що на сьогодні нею пронизано практично все. Її мінливі традиції, довга історія та багатогранні засоби не лише допомагають соціалізації та збереженню генетичного коду, але якнайповніше зможуть розвинути та розкрити творчі здібності у підлітковому віці. Підлітки, як фундатори майбутнього, перебуваючи ще на маргінальному періоді життя, повинні прагнути до розвитку свого творчого світогляду. Творча людина ламає всілякі звичні стереотипи бачення світу, доходить до відкриття нестандартних унікальних способів пізнання, виробництва, дозвілля.

Метою статті є дослідження суті категорій «творчість» та «творчі здібності» та застосуванню засобів СКД в творчому розвитку особистості.

Виклад основного матеріалу. Становлення невідомого, що підлягає вивченню ґрунтується на виробленні категоріально-понятійного апарату. На сьогодні не існує одного та достовірного визначення поняття «творчість». Кожен науковець тлумачить це твердження по-різному. Одні опираються на свій власний досвід та переконання, інші - на наукові праці попередників. Найбільш узагальнену класифікацію різних підходів і визначень творчості розробив П. Торренс. Він визначив п'ять типів значень творчості [2, с. 6-8; 3].

До першого типу він відносить визначення, які ґрунтуються на новизні, як критерію творчості. Торренс вважав, що в будь-яке твердження покладено ефект створення чогось нового і невідомого до певного моменту. Разом з цим, різні автори мають свої погляди. Так, дослідник М. Генле вважав творчим рішення, якщо воно поєднане із гармонією природи. М. Стайн визнавав, що новизна повинна охоплювати терміни культури і підтримуватися сучасниками [2, с. 6].

До другого типу досліджуваної категорії він відносить визначення, в яких творчість протиставляється конформності. До цього ж типу відносяться визначення Р. Крачфілда і Р. Уілсона. Вони вважали, що будь-який творчий процес повинен нести в собі оригінальність та новий погляд на проблему. За відсутності цих критерій діяльність не може вважатися творчою. Є. Старквезер уважав, що творчу людину не сковує конформізм, чи нонконформізм, її позиції нейтральні і відображають золоту середину між одним та іншим [2, с. 7; 7; 8].

До третього типу зараховуються визначення, що охоплюють поняття процесуальності. Ч. Спірмен вважав, що творче мислення встановлює зв'язки між неусвідомлюваним та усвідомлюваним. Г. Уоллес виділив чотири «кроки» творчого процесу: підготовка, інкубація, осяяння, перегляд. П. Торренс підтвердив позицію Уоллеса і

засвідчив, що дані кроки зберігаються при будь-якому систематичному методі навчання метою якого є розвиток творчого мислення. Я. Пономарьов визначив творчість, як «взаємодію, що веде до розвитку». Після низки досліджень П. Торенс запропонував визначити творчість, як процес, аргументуючи свою думку наступним чином: «визначення творчості, як процесу дозволить ставити різні запитання щодо того, якого типу особою потрібно бути, щоб реалізувати даний процес, яке середовище буде цьому сприяти і які висновки та результати слідуватимуть» [2, с. 7].

До четвертого типу відноситься підхід що стосується поєднання розумових здібностей з творчими здібностями, що підтверджується думкою Дж. Гілфорда, який охарактеризовує творчість поняттям розумових здібностей, що продукують творче досягнення. Такий підхід дозволяє разом з підходом процесуальності конкретизувати творчість через поняття «творче мислення». Дж. Гілфорд, крім даного твердження виокремив поняття «дивергентне мислення», яке характеризується безліччю ідей та знайденням нових рішень на основі вже існуючих даних [2, с. 8].

Стосовно п'ятого типу слід зауважити, що він ґрунтується на визначенні рівнів творчості, серед яких А. Тейлор виокремив такі рівні творчості:

- експресивну творчість: спонтанне малювання у дітей;
- продуктивну творчість: обмежується та контролюється вільною грою, продукує наукові і художні продукти;
- інвентивну (винахідницька) творчість: виявляється в нестандартному підході до виборі методів, техніки та обладнання;
- інноваційну творчість: покращення чогось застарілого використовуючи нові методи;
- творчість, що є причиною створення зовсім нового уявлення, концепції, яка в майбутньому використовуватиметься для теоретичних і практичних цілей та слугуватиме фундаментом для нових теорій [2, с. 8].

Відповідно до висвітлених концепцій, можна висунути твердження, що творчість людини – це складне явище, воно є доволі багатограним та суперечливим і охоплює чимало сфер людського буття. На відмінну від цього, творчі здібності – це індивідуально-особистісні якості людини, які визначають успішність виконання нею творчої діяльності різного роду [3, с. 200; 4].

На перший погляд може здаватися, що розвиток творчих здібностей є дуже складним, або навіть недосяжним процесом, але насамперед це не зовсім вірна думка, так як при виокремленні правильних методів та створенню відповідного середовища - цей процес триватиме з великим задоволенням на швидкою результативністю.

Хочемо звернути увагу на те, що одним із найкращих та дієвих методів для розвитку творчих здібностей в підлітковому віці є застосування соціокультурної сфери. У суспільній практиці соціокультурну діяльність можна описати як різнопланову сферу, адже вона спрямована на вирішення важливих потреб особистісного та суспільного розвитку. Головним її об'єктом є людина, адже саме вона виступає центральною постаттю соціалізації, виховання та інкультурації, основним замовником дозвілля та споживачем культури [3; 6; 7].

Ми вважаємо, що в процесі розвитку творчих здібностей особистості слід враховувати різноманітність соціально-культурної діяльності, серед якої можна виокремити її засоби, які матимуть значення для розвитку творчих здібностей: художньо-виразні засоби, хореографія, спів, драматургія; образотворчі, технічні, матеріальні, фінансові засоби; основне місце займають засоби масової інформації (ЗМІ).

Разом з тим важливим атрибутом і фундаментальним складником соціокультурної сфери є дозвілля, яке дозволяє активно розвивати творчу діяльність особистості. В Українському педагогічному словнику «дозвілля» є вільним від обов'язкової діяльності часом [1]. Його слід розуміти не лише, як час для відпочинку від будь-якої справ,

а як можливість завдяки якій можна сприяти навчанню, вихованню та саморозвитку. Соціальний педагог у своїй праці має можливість використовувати різні форми дозвілля при розвитку творчих здібностей. Дозвілля – саме по собі є творчістю, адже певні її форми передбачають використання креативності та нестандартного мислення.

Загалом культура є чудовим атрибутом для творчості у будь-яких її проявах. Вона не лише виховує особистість, але й заставляє замислитися над буттям, побачити відмінні особливості та вчить соціалізації і розвитку. За допомогою соціокультурної діяльності можна створити неупереджену обстановку, яка сприятиме кращому розкриттю особистості, зняттю бар'єру зажатості і захищеності.

Використовуючи соціально-культурну діяльність у роботі соціальний педагог має можливість домогтися результатів усіх вищезазначених рівнів творчості виокремлених А. Торенсом [2, с. 6-8].

Висновок. Отже, досліджуючи поняття творчості нами визначено, що вона має п'ять типів, відповідно яким різні науковці тлумачить цей термін по-різному. На думку більшості із них, творчість – це існування нестандартного мислення та важливості його розвитку.

Дійсно, соціокультурна діяльність, як феномен сучасності є одним із найкращих методів за допомогою якого соціальний педагог може активно розвивати творчість та творчі здібності особистості, що допоможе здобути найкращий результат в становленні творчого світогляду, збагаченні творчого потенціалу та розвитку творчих здібностей, а також розкритті культурної сфери з нової точки зору.

Список використаних джерел :

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник, 1997. 100 с. URL: <https://hum.edu-lib.com/szbrannoe/goncharenko-s-u-ukrayinskiy-pedagogichniy-slovník-onlayn> (дата звернення: 01.11.2022).

2. Карпенко Н. А. Психологія творчості. Навчальний посібник. Львів. 2016. 156 с. URL:

<http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/347/1/96.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

3. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність. Навчальний посібник, університетська книга. Суми. 2015. 122 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/kochubej-n.v.-2015-socziokulturna-diyalnist.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир. 2006. 320 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2799/1/monographiya.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

5. Психологія творчості. Навчальний посібник. Івано-Франківськ. 2007. 448 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk758535.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

6. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах. Київ. 2005. 408 с. URL: https://lvkm.com.ua/images/Docs/20_21_Dustancijne_navchanny/85.pdf (дата звернення: 01.11.2022)

7. Петришин Л. Й. Технологічний аспект формування креативності фахівців соціальної сфери у контексті фахової підготовки. *Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях: досвід та інновації: колективна монографія* / за ред. С. Харченка; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ: ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2017. 372 с., С. 53-98.

8. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник Київ. 2006. 344 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7585/1/87.PDF> (дата звернення: 01.11.2022).